

branju prikupnega pripovedovanja o norveških otrocih, ki gredo spomladi na planšarijo in tam doživljajo vsemogoče, vesele in žalostne stvari in se ob sv. Mihelu vrnejo domov.

Delo diši po zemlji in bo navajalo otroka k vedremu delu, kar je vsekakor prednost pred raznimi mestnimi zgodbami, ki vzbujajo v otrocih nezdrave sanje in jih bolj navajajo h gangsterstvu kot pa k delu.

Knjiga je okusno opremljena in prevod Mare Puntarjeve dober.

Tone Čokan.

Umetnost

Razstava Matije Jama.

Matija Jama, ki je z lepo zbirko oljnatih slik napolnil prostore Jakopičevega paviljona, spada v impresionistični umetniški rod. Njegovo delo se harmonično uvršča v umetnostno dokaj zaokroženo celoto te, nadvse plovovite in naravnost usodepolne umetniške generacije, generacije, ki je prav za prav prva zavestno afirmirala slovenski značaj njihovega umetnostnega oblikovanja. Kakor vsi njegovi tovariši, je v teku svojega umetnostnega razvoja prehodil dobršen del poti. Od početnega realizma, ki kaže v sebi znake monakovske šole, je prešel v čisti impresionizem, ki je najtesneje naslonjen na srce naše krajine in človeka. Zanimiva je usodna postavljenost njegove umetnosti — in seveda tudi dela celotne impresionistične generacije — v slovenski umetnostni okvir. Časovno že zaostali pojav impresionizma je domala izrazil naše nastrojenje »konca stoletja« ter se razvijal nato vztrajno v močni, kvalitetni obliki ves čas ekspresionistične ere, ki je zavzela do te slikarsko absolutne oblike dokaj neprijazno stališče, da obdrži danes ob najmlajšem umetnostnem rodu vsega upoštevanja vredno mesto. Danes je n. pr. delo Riharda Jakopiča v svojem bistvu tako impresionistično (naturalistično), kakor tudi do neke mere nadresnično.

Jamova umetnost danes teh elementov ne vsebuje v tako abruptnem razmerju. Impresionistični način slikanja se je po večji meri umaknil in uklonil intenzivnejšemu študiju forme. Plastično telo (krajina, človek), ki je poprej razpadlo v mozaik barvnih odnosov lokalnih in alokalnih tonov, se sedaj v svoji strukturi neprimerno bolje ohranjuje. Da, ponekod celo preveč (prim. »Guslarja«), kajti tu prevladuje potem moment snovnega interesa, ki potisne v stran barvno, pa tudi celotno slikarsko kompozicijo. V bistvu Jama še vedno misli na trdno telesnost sveta svojih mladostnih umetnostnih zasnov. Vendar — kakšna razlika je v načinu in namenu upodabljanja! Dočim mu je v mladostnem delu šlo predvsem za realno obnovo sveta in ni za konturo ostalo ničesar, kar bi bilo globljega pomena, je v sodobnem »formalizmu« oblika vse drugače utemeljena in pomembna. V nekem smislu išče Jama danes bistveno podobo sveta, pa najsi že upodablja krajino, človeka ali živali. Nekaj modroslovnega je v Jamovi umetnosti. Kakor išče modroslovec

pota do resnice, ki je cilj njegovih razmišljanj, tako tudi Jama izpreminja, ali bolje — ugotavlja realni svet na pojmoven način in skuša vedno izbrati iz minljivega vesoljstva podobo, ki naj v svojem bistvu zastopa neštevilo vrsto istih primerkov iz realnega sveta. Pot za bistveno podobo našega sveta, ki jo hodi razmišljujoči duh slikarja-modroslovca, je dovolj jasno začrtana v vsej njegovi umetnosti. Iz njegovih podob veje duh konstantnosti, trajnosti, večne mene letnih in dnevnih časov in ponavljanja oblik v neizmernosti sveta. Če je v Jakopičevi veliki umetnosti imanenten duh njegovega viharnega in neukrotljivega čustva, je v Jamovem ustvarjanju nazorno izpričan duh zemlje in celotnega stvarstva. Zemlja, ki jo Jama najrajši upodablja, je deviška zemlja iz okolice Kolpe, kamor še ni prodrla zahodna civilizacija s svojim rušenjem vsega patriarhalnega in tradicionalnega. Tu je ostala podoba krajine in človeka ista kakor pred stoletji. Majestetični tek reke Kolpe, drevje, rastoče na njenem obrežju, živali v odnosu do njenega življenjskega vira, ljudje v domačih nošah, nad vsem tem pa modro, jasno, ali pa tudi viharo razgibano nebo in sonce, vse to se ponavlja v podobnem odnosu že od davnine. To je pravi svet za razmišljujočega umetnika, ki je tesno prisluhnil bitju vesoljne božje narave in s subtilno dušo prenaša to utripanje orjaškega zemeljskega sveta na svoja platna.

Razstava je imela prav lep uspeh, tako v čisto umetnostnem kakor tudi v gmotnem oziru.

Mikuž Stane.

Jubilejna razstava slovenske umetnosti.

Za 40 letnico prve slovenske umetniške razstave je bila 31. marca t. l. v Jakopičevem paviljonu velika slovenska jubilejna umetniška razstava. Razstave so se udeležili domala vsi naši umetniki od impresionistov do najmlajših. V znamenju pietete so zastopani na razstavi tudi umrli udeleženci prve razstave, vsak s po enim delom. Kvalitetno je prireditev zelo na visoki ravni, še zanimivejša pa je s stilističnih pa tudi s kulturno-političnih vidikov. O njej bomo v prihodnji številki prinesli obširnejše poročilo. S. M.

Francè Stelè: Slovenske Marije. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. 1940. Slik 64.

Slovenske Marije so eden izmed mnogih plodov avtorjevega eksaktnega poznavanja slovenskega spomeniškega gradiva. Če so Monumenta (doslej izšli dve knjigi) v reprezentativnem obsegu in teoretično neoporečni uporabnosti oblikovani znanstveni trud in znanje, ki si ga je avtor pridobil na našem umetnostno-zgodovinskem polju, je pričujoča knjiga, ali bolje knjižica, potreben priročnik za boljše poznavanje in ljubezen do našega umetnostno-zgodovinskega gradiva, ter še za priljubljeno in zanimivo snov posebej. Raziskovanje naše umetnostno-zgodovinske preteklosti je že dospelo do točke, ko moremo pričeti s specifikacijo celotne snovi, da nudimo občinstvu, ki se ustraši pregledovanja »neznane« celote, s prijetnim, poučnim, a tudi za resen študij sposobnim detajlom. Poudarjam pa, da je naše slovensko umetnostno-zgodovinsko gradivo dozorelo nemalo po zaslugi avtorja »Slovenskih Marij«.